

RINGKASAN SEMINAR PERKHIDMATAN KESIHATAN PEKERJAAN SEMPENA AGENDA MALAYSIA SIHAT (ANMS)

TARIKH SEMINAR: 17 NOVEMBER 2022

LOKASI : INSTITUT KESELAMATAN DAN KESIHATAN PEKERJAAN KEBANGSAAN (NIOSH), BANGI

ANJURAN: JKPP, UiTM

Disediakan oleh:

Dr Arma Noor

AGENDA NASIONAL MALAYSIA SIHAT (ANMS)

Diluluskan oleh Jemaah Menteri pada 7 Ogos 2020 menggunakan pendekatan WHOLE OF NATION iaitu penglibatan secara menyeluruh Agensi Kerajaan, Badan Bukan Kerajaan dan Swasta serta rakyat bagi memastikan pelaksanaannya adalah secara menyeluruh.

ANMS adalah tawaran baharu kerajaan (new deal) yang bertujuan MENJADIKAN RAKYAT MALAYSIA SIHAT SEJAHTERA MELALUI PEMBUDAYAAN HIDUP SIHAT DAN KELESTARIAN PERSEKITARAN YANG MENYOKONG KESEJAHTERAAN KESIHATAN.

ANMS meletakkan peningkatan taraf kesihatan rakyat Malaysia sebagai keutamaan melalui pembudayaan hidup sihat seperti hidup aktif, makan secara sihat dan selamat, tidak merokok, minda sihat serta kebersihan diri dan kebersihan persekitaran.

MANFAAT KEPADA RAKYAT

Rakyat dapat mengurangkan kos rawatan dan pemulihan penyakit akibat cara hidup dan persekitaran yang tidak sihat.

Rakyat dapat meningkatkan taraf kesihatan dan kualiti kehidupan.

OBJEKTIF

Mempromosi pembudayaan hidup sihat untuk meningkatkan kesejahteraan kesihatan

Menyediakan persekitaran yang menyokong kesejahteraan kesihatan

Memperkasakan rakyat dalam kawalan kesihatan sendiri

Memperkukuh kerjasama dalam kalangan rakan strategik untuk mencapai kesejahteraan kesihatan

FASA PELAKSANAAN

FASA PELAKSANAAN

PENYAKIT PEKERJAAN

Penyakit pekerjaan ialah penyakit yang disebabkan atau berpunca daripada aktiviti dan faktor persekitaran di tempat kerja.

JENIS HAZAD DI TEMPAT KERJA

- i. Fizikal: Elektrikal, bunyi, tekanan
- ii. Kimia: Gas, habuk, wap
- iii. Biologikal: Virus, bakteria
- iv. Psikososial: Tekanan, penyakit mental
- v. Ergonomik

PENYAKIT UTAMA DI TEMPAT KERJA

Terdapat enam (6) jenis penyakit utama di tempat kerja (Gambar 1).

PENYAKIT UTAMA DI TEMPAT KERJA

- 1 Penyakit kehilangan pendengaran akibat bunyi bising pekerjaan
- 2 Penyakit respiratori pekerjaan
- 3 Penyakit neurotoksik pekerjaan
- 4 Penyakit kulit pekerjaan
- 5 Penyakit muskuloskeletal pekerjaan
- 6 Penyakit mental pekerjaan

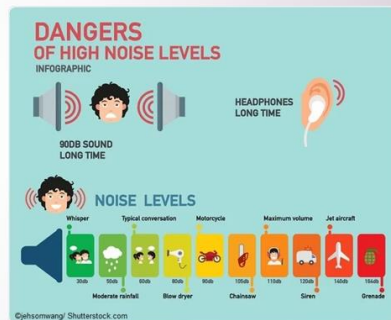

Sumber: DOSH (2021)

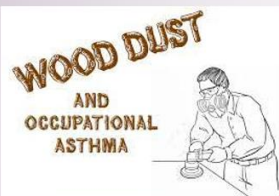
Gambar 1: Penyakit utama di tempat kerja dan statistik (Sumber: DOSH 2021)

PENYAKIT PEKERJAAN 1: PENYAKIT KEHILANGAN PENDENGARAN AKIBAT BUNYI BISING PEKERJAAN ATAU *NOISE-INDUCED HEARING LOSS* (NIHL)

- Di seluruh dunia, 16% hilang upaya pendengaran dalam kalangan orang dewasa disebabkan oleh bunyi pekerjaan (Nelson et al., 2005).
- Kajian terbaru di kawasan timur Semenanjung Malaysia dalam kalangan pekerja kilang kelapa sawit mendapati prevalens keseluruhan NIHL sebanyak 50.8% (Ammar et al., 2022).
- Pemberitahuan yang tepat membawa kepada pengesanan awal kes, pengesanan bahaya, pencegahan dan rawatan penyakit pekerjaan yang merupakan aspek kawalan penting dalam penyakit kesihatan pekerjaan (Govindasamy & Samsuddin, 2020).

Sumber: Ammar, S., Daud, A., Ismail, A.F., & Razali, A. (2022). Saringan Kehilangan Pendengaran Akibat Bunyi Dalam Kalangan Pekerja Kilang Kelapa Sawit di Semenanjung Malaysia: Perbandingan merentas Tahap Pendidikan Bunyi. *Penerbitan*, 2(1), 32-42. <https://doi.org/10.3390/standards2010003>

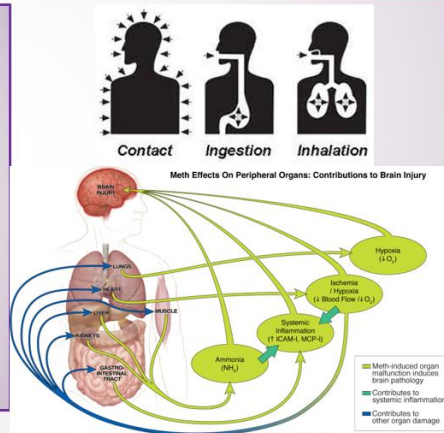

PENYAKIT PEKERJAAN 2: PENYAKIT RESPIRATORI PEKERJAAN

- Persekitaran di tempat kerja seperti habuk, asap, wap dan gas toksik ialah faktor risiko yang diketahui untuk penyakit respiratori pekerjaan (Fernandes et al., 2006).
- Gejala pernafasan termasuk batuk, sempit, sesak nafas dan hakah merupakan gejala sama yang dilaporkan oleh kajian terdahulu (Purani & Shah, 2019).
- Contoh penyakit:
  - ◆ **pneumokoniosis** disebabkan habuk mineral **fibrogenik** silikosis, **anthrosilikosis**, asbestosis
  - ◆ **pneumokoniosis** disebabkan habuk mineral bukan **fibrogenik** silicotuberculosis, siderosis dan penyakit bronkopulmonari disebabkan habuk logam keras
  - ◆ penyakit **bronkopulmonari** disebabkan kapas, flaks, hem, sisal atau habuk tebu (**bagassiosis**)
  - ◆ asma disebabkan pengesanan agen pemekaan atau proses kerja, alveolitis alergi ekstrinsik

PENYAKIT PEKERJAAN 3: PENYAKIT NEUROTOKSIK PEKERJAAN

- Neurotoksik pekerjaan sering disebabkan oleh pendedahan kepada banyak sebatian kimia toksik, terutamanya dalam industri pembuatan dan pertanian (Costa & Manzo, 2019).
- Keracunan daripada bahan kimia neurotoksik boleh berlaku pada pekerja melalui penyedutan dan penyerapan melalui kulit dan boleh mengakibatkan spektrum gangguan sistem saraf pusat dan periferi.
- Pelarut organik digunakan secara meluas dalam industri dalam kuantiti yang banyak di seluruh dunia (Eksekutif Kesihatan dan Keselamatan, 2014).
- Gejala pendedahan pelarut organik:
  - sakit kepala, mengantuk
  - pening dan boleh berkembang menjadi tidak sedarkan diri
  - sawan, kematian (White & Proctor, 1997).

PENYAKIT PEKERJAAN 4: PENYAKIT KULIT PEKERJAAN

- Menurut statistik DOSH, hanya 137 penyakit kulit pekerjaan dilaporkan pada tahun 2019, mewakili hanya 1% daripada jumlah penyakit pekerjaan yang dilaporkan (Yusof et al., 2019).
- OSD bukanlah penyakit yang mengancam nyawa tetapi ia boleh menjejaskan kualiti hidup pesakit dengan, contohnya, mengganggu emosi pesakit, prestasi kerja, aktiviti harian, dan hubungan sosial dan interpersonal (Lau et al., 2011).
- Menurut Pejabat Buruh Antarabangsa (2010), penyakit kulit pekerjaan boleh dibahagikan kepada 4 kategori utama:
  - dermatosis sentuhan (90 – 95%) (Pacheco, 2018).
  - urtikaria sentuhan
  - dermatitis sentuhan
  - vitiligo dan penyakit lain

PENYAKIT PEKERJAAN 5: PENYAKIT MUSKULOSKELETAL PEKERJAAN

- Pusat Kebangsaan Pencegahan Penyakit Kronik dan Promosi Kesihatan (2020) mentakrifkan MSD sebagai kecederaan atau gangguan pada otot, saraf, sendi, rawan, tendon atau cakera.
- 427 juta orang di rantau Pasifik Barat WHO mengalami gangguan muskuloskeletal, termasuk osteoarthritis, arthritis rheumatoid, sakit pinggang, sakit leher, patah tulang dan kecederaan lain. Cieza et al. (2020)
- Menurut Pejabat Buruh Antarabangsa (2010), terdapat 8 MSD yang berbeza, seperti:
  - tenosinovitis styloid radial,
  - tenosinovitis kronik tangan dan
  - pergelangan tangan akibat gerakan berulang,
  - beban berat, dan
  - postur pergelangan tangan yang melampau,
  - olecranon bursitis akibat tekanan yang berpanjangan pada bahagian siku,
  - bursitis parapatella akibat tinggal lama dalam kedudukan melutut, dan
  - epicondylitis akibat kerja berat yang berulang.

The infographic 'Musculoskeletal Disorders' provides information on common causes, symptoms, and prevention strategies for employers. It includes sections for 'Common causes' (Material handling, Workstation, Repetitive motion injuries, Inadequate job design), 'What employers can do' (Mechanization, Job rotation, Team work, Job enlargement, Workplace design, Active devices, Work practices, Tool and equipment design), and 'Symptoms' (Pain, joint stiffness, muscle tightness, redness, swelling, numbness, tingling, skin colour changes). It also includes a 'WATCH FOR SIGNS' section and a footer with the HSEWORLD.com logo and tagline 'Health, safety and Environment'.

PENYAKIT PEKERJAAN 6: PENYAKIT MENTAL PEKERJAAN

- Penyakit mental boleh ditakrifkan sebagai gangguan dalam fungsi kognitif, tingkah laku, dan emosi seseorang dan interaksi dengan orang lain.
- Secara umumnya, penyakit mental dikaitkan dengan kemurungan, kebimbangan, dan tekanan (Hassan et al., 2018).
- Contoh keadaan penyakit mental termasuk tekanan (Hassan et al., 2018), kemurungan, gangguan kecemasan, skizofrenia, gangguan makan dan tingkah laku ketagihan (Azmi et al., 2021).
- Faktor yang menyebabkan peningkatan tekanan di tempat kerja termasuk beban kerja, tugas yang tidak menyenangkan, dan konflik antara tuntutan peribadi dan profesional (Maulik, 2017).

ASPEK PENCEGAHAN PENYAKIT PEKERJAAN

Pencegahan penyakit pekerjaan merupakan cabaran utama kerajaan di seluruh dunia.

Kajian nisbah kemalangan boleh meramalkan kebarangkalian tepat berlakunya kemalangan atau kecederaan besar.

Walau bagaimanapun, pengiraan tentang kebarangkalian berlakunya penyakit pekerjaan mesti mengambil kira faktor yang sukar untuk diukur atau diramal. Misalnya, prevalens, tempoh rawatan perubatan dan faktor persekitaran yang memupuk risiko pekerjaan.

Lebih cepat penyakit pekerjaan dapat dikesan dan ditangani, lebih tinggi peluang untuk sembuh dan disepadukan semula ke dalam kerja.

SARINGAN PENYAKIT PEKERJAAN

Pengenalpastian hazard, perincian risiko dan pengawasan perubatan merupakan antara komponen dalam saringan penyakit pekerjaan (Rajah 1).

Rajah 1: Carta alir prinsip umum saringan penyakit pekerjaan

PROGRAM PENCEGAHAN PENYAKIT PEKERJAAN KEBANGSAAN

NODiP – *National Occupational Disease Prevention Programme*

NODiP merupakan Program Saringan bagi mengenalpasti dan mencegah penyakit pekerjaan di Malaysia. Seperti yang diketahui, pelaporan penyakit pekerjaan masih sangat rendah di Malaysia berbanding dengan negara maju. Maka, penambahbaikan diperlukan terhadap pengesanan awal dan diagnosis awal di tempat kerja. Ia juga diterjemahkan sebagai mekanisme pengesanan penyakit yang lebih baik di industri itu sendiri dan di pusat perkhidmatan kesihatan pekerjaan/klinik/hospital. Bagi memastikan kejayaan pengesanan awal ini, Program Pencegahan Penyakit Pekerjaan Kebangsaan (NODiP – National Occupational Disease Prevention Programme) kini diperkenalkan kepada industri.

Objektif program ini adalah untuk:

- i. Meningkatkan kesedaran tentang penyakit pekerjaan dalam kalangan industri kritikal yang dikenal pasti di Malaysia
- ii. Meningkatkan kesedaran dari segi pengetahuan, sikap, dan amalan pengesanan awal penyakit pekerjaan dalam kalangan majikan dan pekerja.
- iii. Melakukan saringan percuma awal untuk industri berkaitan penyakit pekerjaan menggunakan kaedah yang baik dan aplikasi berasaskan web. Penyakit pekerjaan utama ialah gangguan pendengaran akibat bunyi pekerjaan, penyakit pernafasan pekerjaan, penyakit kulit pekerjaan, gangguan muskuloskeletal pekerjaan, gangguan neurologi pekerjaan, dan penyakit mental pekerjaan.
- iv. Menyediakan diagnosis awal berdasarkan alat NODiP (alat pemeriksaan penyakit pekerjaan) dan penentuan bahaya di tapak dalam industri. (v) Merujuk kes disyaki penyakit pekerjaan kepada hospital/pusat kesihatan/klinik kesihatan pekerjaan yang diluluskan dalam Malaysia untuk pengesanan penyakit pekerjaan.

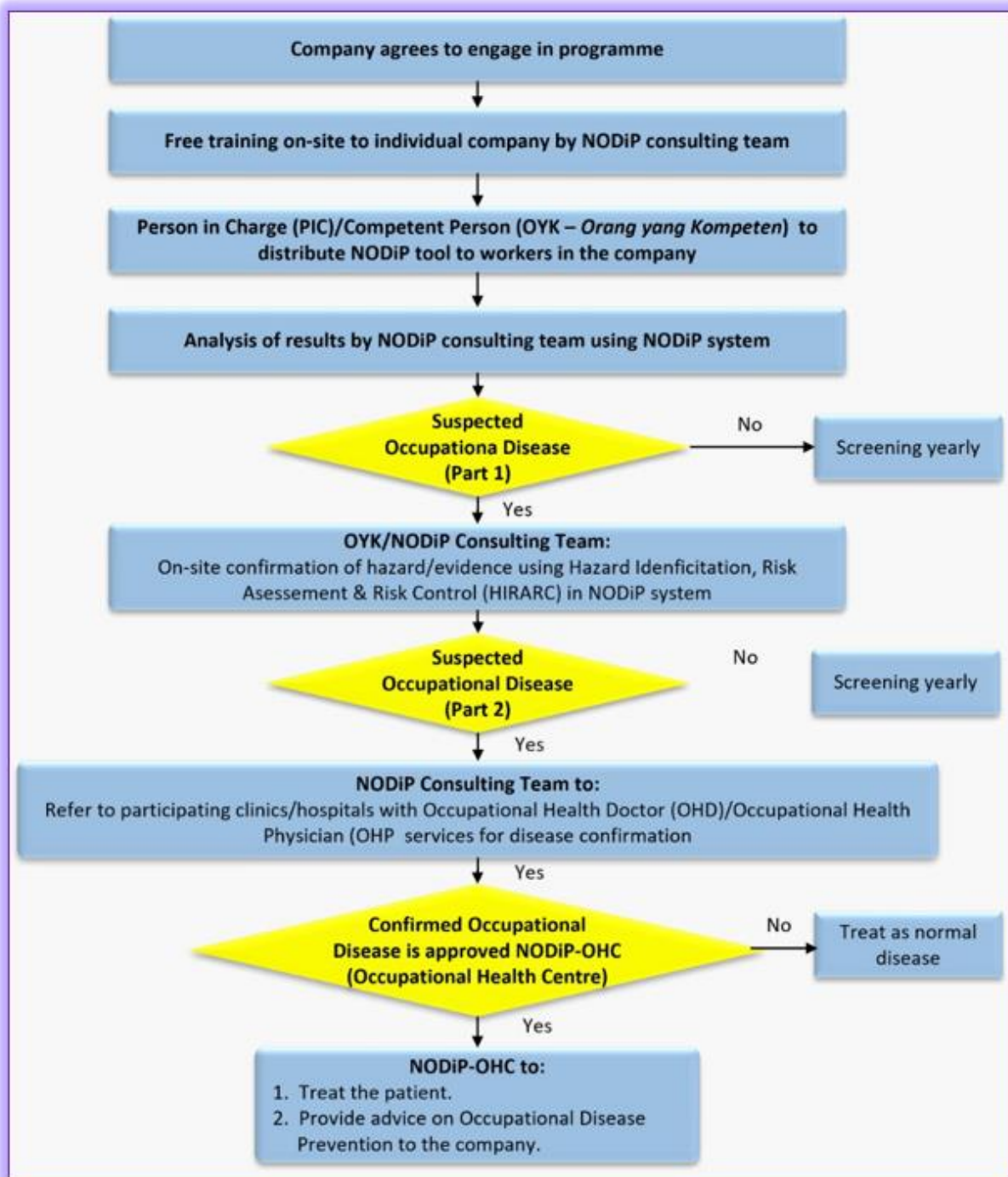
Program ini melibatkan kerjasama antara agensi kerajaan (JKKP), badan berkanun (UiTM), swasta (majikan, Pharmaniaga, IWK, SOCSO, OSH-Med, etc) dan pekerja. Industri yang terlibat adalah dari sektor pembuatan, pembinaan, pelombongan dan perkuarian, perdagangan borong dan runcit, hotel dan restoran, sektor kemudahan (gas, elektrik dan kebersihan perkhidmatan air) dan sektor pertanian, perhutanan dan perikanan. Program ini meliputi majikan dan pekerja dari seluruh Malaysia.

KAEDAH PELAKSANAAN

Program pencegahan penyakit pekerjaan dibahagikan kepada 5 bahagian.

Bhgn 1	Mengadakan acara dengan semua syarikat yang dikenal pasti dan menjalankan tinjauan saringan penyakit pekerjaan untuk pekerja menggunakan alat saringan (soal selidik) melalui Aplikasi Berasaskan Web
Bhgn 2	<ul style="list-style-type: none"> • Mengadakan program latihan percuma kira-kira 4 jam untuk syarikat yang berdaftar yang terdiri daripada program asas (pencegahan penyakit pekerjaan). • Menyediakan pakej tambahan kira-kira 2 hingga 4 jam latihan dengan bayaran minimum melalui webinar.
Bhgn 3	Menjalankan latihan webinar 1 hingga 2 jam untuk pasukan keselamatan untuk meneroka bahaya di tapak dan membantu dalam bertindak balas kepada S-Tool untuk bahaya yang sesuai.
Bhgn 4	Rujukan ke klinik/hospital OHD/OHP yang diluluskan di Malaysia (HASA, klinik OHD terdekat, klinik OHD/OHP dalam dan hospital OHP lain) untuk pengesanan penyakit.
Bhgn 5	OHD/OHP menghantar JKKP 7 kepada JKKP untuk pekerja yang dilaporkan disahkan menghidap penyakit pekerjaan.

Berikut adalah carta alir pelaksanaan Program NODiP (Rajah2).

Rajah 2: Carta alir pelaksanaan Program NODiP

RUJUKAN KES BERISIKO SEDERHANA dan BERISIKO TINGGI KE PERKHIDMATAN KESIHATAN PEKERJAAN (OHS)

Bagi kes berisiko sederhana dan tinggi serta disyaki mempunyai kaitan dengan penyakit pekerjaan, kes akan dirujuk kepada OHS untuk pengesahan. Untuk penyakit pekerjaan/keracunan (keduanya disyaki dan disahkan), Borang JKKP 7/ JKKP 6 akan diserahkan oleh OHS kepada JKKP. Dengan ini, ia dapat membantu meningkatkan pengambilan pelaporan penyakit pekerjaan oleh OHS.

KESIMPULAN

Program NODiP merupakan Program Saringan bagi mengenalpasti Penyakit Pekerjaan di peringkat Kebangsaan. Program ini merupakan salah satu contoh aktiviti pencegahan terhadap penyakit pekerjaan yang melibatkan Agensi Kerajaan, Badan Bukan Kerajaan dan Swasta serta rakyat. Data yang tepat akan membantu majikan menganalisa kembali samada program pencegahan dan intervensi yang dilaksanakan di tempat kerja adalah berkesan. Dengan ini, penambahbaikan dapat dilaksanakan di tempat kerja dalam memastikan persekitaran dan aktiviti kerja sentiasa selamat dan sihat buat para pekerja. Secara tak langsung, produktiviti akan meningkat, menyumbang kepada kemajuan negara, sejajar dengan misi dan objektif AGENDA NASIONAL MALAYSIA SIHAT (ANMS).